

Berlin, 29. jun. — Nemčija je objavila ekonomsko pomoć južnoameričkim državama, će budo kooperirale s njo. Nacisti krogi so označili govornice, da Hitlerjevi agentje nameravajo u prizoriti puć v Južni Ameriki, za nemislne in brez vauke podlage. Govornice o puću širijo britiki propagatorji, da nahujskajo tjuđstva proti Nemčiji.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago in Cileo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; in Slovenstvo \$4.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cileo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene objav na dogovoru.—Rokopisi dopisov in nemarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarnih vsebin (črtice, poezije, drame, pesmi, itd.) se vračajo po prijateljski le v slovaščini, če je priložila poština.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vas, kar ima stik z Noto

PROSVETA

2607-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglasu na primer (June 30, 1940), poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kdo gnoji peti koloni v Ameriki?

Ameriška Domovina iz Clevelanda je pred nekaj dnevi priobčila odlomek iz pisma, ki ga je prejelo uredništvo tega lista. V odlomku iz tega pisma, ki ga je pisal rojak in naročnik A. D., so sledeči stavki:

"... In da tako udrihate čez Nemce, to nam pa zna še napak hoditi; ne nam tukaj, ampak v stari domovini. Nemec danes vse vidi in sliši in če bo zmagal, bo šel tudi nad Slovence, ko vidi, da mu nismo prijazni. Poglejte, tudi Jugoslavija se nagiblje k Nemcu in ne zato, ker se ga boji. Zato bi vam svetoval, da tudi vi bolj premislite, kaj pišete, da ne boste enkrat obžalovali, ko boste spoznali, da ste škodovali Jugoslaviji. Pišite raje, da se ni treba Ameriki vmešavati v evropske homafije..."

V ostalem, kolikor je objavljenega, se naročnik Ameriške Domovine huduje, čemu se mi v Ameriki brigamo za Angleže in Nemce, ki naj sami poravnajo svoje stare dolgeve, mi pa nismo zredili (!) naših sinov, da bi jih pošiljali na evropska bojišča. To, da je nevarno, da pride Nemec v Ameriko, je le "propaganda za vojno," toda, "če bi kdo napadel Ameriko, jo bomo pa šli braniti vsi..."

Enakih zabavljaj zoper "propagando za vojno" in opozarjanj, naj Američani "ne jezijo in ne dražijo Hitlerja," opažamo te dni mnogo tudi v ameriških dnevnikih, ki imajo posebno kolono, v kateri čitatelji izražajo svoja mnenja. Na to dopisniško aktivnost pristavev pete kolone je opozoril urednik nekake čikaškega liberalnega dnevnika, istčasno je pa potožil, da pristasi demokracije niso tako pridni in raje molče.

Kje pa naši ljudje (in domačini) pobirajo ta zabavljaja proti obrambi demokracije? Sami si tega ne izmišljajo, ker je nemogoče, da bi različni ljudje v različnih krajih sami prili in eno in isto idejo. Ali ni neke vir resnične propagande, ki daje navodila in argumente, da je pripravljenost Amerike na obrambo "propaganda za vojno" v Evropi? Mar ni neke vir, ki zapeljuje preproste ljudi, da "je bolje, če zmaga Hitler"?

Da — ta vir je! Med vsemi viri nacijske in fašistične propagande v Združenih državah je najaktivnejši in najnevarnejši on vir v Royal Oaku pri Detroitu. Meseci in meseci je "father" Coughlin obrekoval demokracijo in napeljal vodo na Mussolinijev in Hitlerjev mlin v svojih radiopridigah in obenem v svojem magazinu Social Justice, v katerem se njegovo ogabno obrekovanje nadaljuje še danes. In tega strupenega Coughlinovega magazina zahaja veliko tudi med slovenske katolike v Ameriki. Tako se je v teku mesecev skotilo Coughlinovo krilo pete kolone tudi med ameriški Slovenci, med slovenskimi katoliki, ki zdaj grizejo A. D. in najbrže grizejo tudi A. S., ko poskuša jezdit dva konja!

Coughlin je mnogo in mnogokrat v svojem magazinu hvalil Hitlerja in Mussolinija. Dne 9. oktobra 1939 je njegov magazin pisal, da je bolje, če Hitler zmaga, kajti Hitlerjeva zmaga bi katoliški cerkvi manj škodila kot pa bi zmaga demokracije! Mnogo in mnogokrat se je Coughlinov magazin bahal, da Nemčija in Italija izvajata Coughlinovih 16 točk "socialne pravičnosti"! Mnogo in mnogokrat se je Coughlinov magazin norčeval iz ameriške demokracije in nazval predsednika Roosevelta "Antikrista"! Mnogokrat se pa Coughlinov magazin v preveliki fašistični gorečnosti tudi zaplete v protislovje; tako je po konferenci v Monakovem pohvalil kapitulacijo Chamberlaina in Daladierja, češ da sta modro ravnala, ker sta prepustila Čehe Hitlerju, zadnje jesen je pa ostro napadel Čehe, češ čemu bi pomagali Angležem in Francozom, ki so jih v kritičnem momentu pustili na cedilu!

Vse to čita neko število naših ljudi in danes so pijani coughlinizma. Nič čudnega torej ni, da zabavljajo čez slovenske katoliške liste, ki nebejo hoditi za "fathrom" Coughlinom, dasi ga prav nič ne kritizirajo.

Kakor pa so pristali Hitlerja med coughlinovci tako so tudi med Stalinovimi komunisti vseh narodnosti. Mnogo je stalinovcev, ka-

(Dolge v zadnji koloni.)

Glasovi iz nasebina

Vsakega nekaj

West Middlesex, Pa.—Kakor se vidi, se bom bolj poredkoma oglasal v naši priljubljeni Prosveti. Bo pa za druge več prostora in naj z dopisi nadomeščajo tiste, ki smo zaposleni na kmetijah. Le v deževnem času bo še mogoče skovati kak dopis.

Imam malo farmico, a dela ni koliko. Čistim kokošnjake, okopavam koruzo in krompir in sušim seno. Pri vsem tem delu nam dela preglavico dež, ki pada sleherni dan in tako nam delo zaostaja. Ko malo solnce posije, pa brž na polje, da opravim nujno delo. Torej dela dovolj, samo ne vem, kdo nam bo trud plačal. Pšenico bom moral pokositi s senom, ker se je ne izplača pobirati in čistiti. Tako je zaostala valed deževja. Tudi koruza je slaba na polju. Le trave bo dosti, ker se ravna po pregovoru: ko dež pada, trava raste. Imam dva konja, dve kravi in enega teleta, pa še dve kravi bi rad, toda ne vem, kako naj pridem do njih.

Mr. Klamfar, naš dobro znani slovenski farmar, mi je podaril dva prašička po osem tednov stara in štiri mernike zgodnjega krompirja za seme. Rekel je, da je težaven pričetek na farmi, kupiti je treba to in ono in denar kar kopni. Hvala lepa njegovi družini za dar.

Zadnjič, ko je bil materinski dan, sem jim bil malo "fovš", ker jim je mladina priredila lep program, jim podarila rože in sem pa tam so matere dobile tudi lepa darila od svojcev. No, sedaj jim nisem več "fovš", ker tudi očetovski dan ni bil zaman — menda nalašč, da jim ne bom več očitel. Dobil sem lepo darilo, en kvart najboljših kapljice od prijatelja, toda žena jo je razdelila med vasovalce. Dobil sem tudi srajco, nogavice, kravato in namizni sodeček s šestimi glaziki. Toda kapljico si moram sam prekrbeti in jo vanje naliti, šele potem bo iz njih tekla. Cvetlice sem si pa kar sam pripel, ker jih nimam dovolj doma. Hvala lepa vsem za darila in še za drugičkrat se priporočam.

No, saj pravim, ta je pa lepa! Trideset let sem garal, včasih bolj, včasih manj, za American Sheet & Tin Plate — sedaj Carnegie-Illinois Co. — 10. februarja pa nam je vsem vrata zaprla. Troštali so nas, da v kratkem spet prične z delom. Minilo je že štiri mesece in še nič. Sedaj se ališ, da je v tej tovarni dodelano in da si naj delo iščemo drugod. No, kam pa naj gremo mi starejši, ker se za mladino ni dela. Blažena Amerika in taka postava. Če se kaj pritožim, si pa takoj komunist. Tako se je tudi tukaj z nekaterimi zgodilo.

Naši fantje so, nič slabega misleči, podpisali neko komunistično petičijo, a sedaj so pa v sharonških novinah priobčena imena vseh, češ da so komunisti. Pa so spisal protest pod imenom Slovenskega doma, da so bili potegnjeni, ko so tisto petičijo podpisali, in da niso komunisti. Ameriška legija bo zdaj preiskala, kaj je na stvari. Tako je, kadar hoče človek komu dobro napraviti, pa pride sam v past. V Slovenskem domu store najboljše, če se držijo proč od komunistične agitacije, da ne pridejo v "šmir." Zadnje čase so

komunisti prinašali v Slovenski dom svoje liste in razne cirkulare ter nategovali tega in onega s svojo propagando. No, sedaj pa vidite! Vaša imena so prišla v javnost, da ste komunisti, medtem ko pravih komunistov ni v istem časopisu.

Zadnjič so me na farmi obiskali razni prijatelji. Med temi je bila tudi Žugova družina iz Warrenu. Le še pridite. Ko bo sladka koruza dozorela, jo bomo pekli, v jeseni pa tudi krompir in frankfurterice, če jih bo kaj. Prav kar sem dobil poročilo, da je naš potovalni zastopnik Anton Zidanšek v bolnišnici. V soboto, 22. junija, mu je kri udarila iz nosa. Zdravnik mu jo je sicer ustavil in svetoval, če se še enkrat ulije, da mora biti takoj odpeljan v bolnišnico. Tako je še isti dan odšel v bolnišnico. Želim mu, da se kmalu povrne in gre zopet na agitacijo za Prosveto.

Naši kegljaci Slovenskega doma so 16. junija imeli svoj prvi piknik v Jamestownu na Shalnovi farmi. Ravno ti fantje in možje so 23. junija imeli svoj drugi piknik na naši farmi. Nisem kegljač, toda povabili so me na oba piknika. In ker se nekoliko razumem na pečenje jagnjetine, so mi dali to delo. Tako sem pekel jance in izpraznil precej kozarcev ječmenoveca, ki se je lepo prilagel. Zdal se za piknik pripravljajo pa kegljačice Slovenskega doma. Kdaj ga bodo imele, mi ni še znano.

Anton Valentincič, 262.

Nekaj za smeh, nekaj zares

Oglesby, Ill.—Spet se oglasam, da ne bi kdo mislil, da sem lena zato, ker se redim. Imam precej dela na vrtu in v hiši, zato bodo moji dopisi sedaj bolj redki. Pozimi je bilo več časa za pisanje. Ko sva s sosedom Stefanom aneg odmetavala, eden z lopato, drugi z metlo, sva potem vsak dan tri peti "šekala" in pepel ven znosila, potem pa sva nosila premoga in drv in kurila, da sva zbrisala ledene rože z okenj. Včasih mi je pomagal tudi počistiti, medtem ko sem jaz kavo kuhala.

Ko je bilo že nekoliko počisteno, je prišla pošta. Vsedli smo se okrog peči, nas več po številu, in jaz sem jim čitela novice in drugo. Carli in Stefan in še več mojih sosedov znajo veliko povedati, le pisati nečejo. Tako nam je čas lepo potekal. Sedaj se pa po pozdravljamo v jutranjih urah, med 5. in 7., ker jutraj smo vsi farmarji ali vrtnarji. Tekmujemo, kdo ima lepšo solato, krompir, fižol, zelje in rožice. Je pač vsakdo po svoje prismojen.

Mnogo lepih rožic imamo tukaj. Stefanova žena ima lep vrt, kakor tudi teta Suskovich, Mary Simone pa vse prekoski. Moj vrtec je majhen, ali v njem cvete temnordeča vrtnica, ki je imela — ali še ima — okrog 200 cvetov. Fotografirali smo jo in je dobro izpadla na sliki.

Te dni sem dobila pismo od neke bolj intimne prijateljice. Med drugim mi piše tudi tole: "Čitala sem v Prosveti, da se rediš. Kako je to mogoče, ker si bila zmeraj vitka? Če se hočeš tistega šepa iznebiti, ti pošiljam recept. Torej poslušaj! Mnogo

delaj, pleši in plavaj. Vzemij življenje bolj resno in ne smej se zmiraj, ker smeh redi. Če imaš še kakšno prekaženo šunko, pleče ali kaj podobnega, pošlji meni, ti pa si skuhaj na vodi oveni in uživaj peanuta, popcorn, grenki čaj, lemonado brez cukra in solato brez olja. Pij jesi od solate. Če imaš v kleti še kaj rdečega tam pri zidu, se mu popolnoma odpovej, ker grapejuice redi..." Torej jesi naj pijem! Na žolč je pa čisto pozabila. Žolča in jesiha so dali Kristusu na križu.

Se eno pismo sem prejela. Pisal ga je prijatelj iz Marylanda, Pa., takole: "Čital sem vaš dopis, da ste debela, ali da se redite in zato vas nihče ne mara. Jaz sem tudi vdovec in me tudi nobena ne mara, ker sem presuh. Če bi bila bližje, bi prišel tja in bi moja suhost in vaš debelost primerjala. Morebiti bi se zgihalo. Vi imate mačko in kure, jaz pa lep vrt." Itd. Prijatelj, dasi nepoznan, "pridi, le pridi, sem sama doma, ni očka ne mamce ne mojga moža." Se bo že nekako "zgihalo." Well, spas je špas.

Sedaj pa resno. V Oglesbyju smo dobili novega peka. Prav poleg mene kruh peče in zelo dobre sladkarije. Ime mu je Louis Mezmarich. Njegova mama, sestre in bratje žive v Chicagu, od kjer je tudi on prišel. Lojze je "smart" pek in zelo prijazen mož — seveda Štajerec. Tako smo zdaj štirje "business people" na glavni cesti ali Walnut streetu pravi Slovence. Vsi drugi so drugih narodnosti. Ob 4. jutraj že diši Lojzetov kruh, ko ga jemlje iz peči kakor v starem kraju. Obljubil je, da bo pekel tudi kifle, zemlje, "salzstangele" in ržen kruh. Ze prvi teden so ga Oglesbyjčanke zelo hvalile, kako dober kruh peče. Želim dober uspeh mlademu peku. Lojze porabi za pecivo veliko jajc, masla in smetane. — Če bi bil Valentincič bližje, bi lahko delal dober biznis z jaci. Tudi jaz bi jih kupila in vse druge žene.

Rada čitam Valentincičeve dopise, posebno kako je žganec kuhaj in kako je pokalo po hribih, ko je jelene streljal. Tudi Franc Barbič zna kuhati, posebno dobro napravi krompir. Takemu krompirju rečejo Francozi "pom soutee." Samo ne sme se mešati, dvakrat ga preobrniti, da bo rjav in rahel.

Lepo je slišati, da tudi moški kuhajo. Če bi bila jaz blizu Barbiča, bi mu pomagala kuhati ne samo štajerski golaš a hudo pa priko, marveč bi mu spekla tudi štrukeljčke, vlečeno potico z mnogo smetane in sira in še kakšen "wieneršnicelj" ali "karmenateljček."

Danes je dopis že predolg in se bojim urednika (saj nismo tako hudi, mrs. Dušak! — Ured.). Prihodnjič bom opisala, kako sem se kuhati učila v Opatiji na Primorskem v Pension Bellevue. Tam je bil "herr Chef" prvi kuh. Sladkarije in mrzla jedila je imela v oskrbi neka Madžarka — zelo dobra kuharica. Če sta se skregala — on je bil Nemec — jo je zmerjal a "ferfluchte hez" ali po naše "prekleska coprnica," ona pa: "basama teremete." O tem prihodnjič. — Pozdrav vsem!

Theresa Dusak.

Iz Sheboygana

Sheboygan, Wis. — Sheboyganski Slovenci se moramo zopet malo oglašati, da ne boste mislili drugod, da smo že zaspali. Saj čudno bi res ne bilo, če bi pozabili na vse drugo, ker s ta

Cvetlice na gredici, greta z električno, v domu "električnega življenja" Commonwealth Edison Co., 3305 No. Marshallfield Ave., Chicago. Na sliki je Jerry Mitchell, ki presaja cvetlice.

kim strahom zasledujemo časopisje in radio vsak dan. Kakšno strašno klanje in grozote se gode po svetu, posebno pa onkraj morja v naši rojstni domovini. S strahom v srečo poslušamo, kaj nam bo prinesel prihodnji dan.

Večkrat premišljujemo, zakaj vse to klanje, vsa ta sovraštva po svetu. Odgovor je, da zato, ker ni pravega prijateljstva in prave ljubezni med narodi. In prav v teh kritičnih časih smo tako potrebni drug drugemu, da se prijatelji večkrat skupaj sestanemo in razgovorimo o vseh rečeh, ki so nam potrebne in da potožimo drug drugemu svoje skrbi in težave, ki jih imamo vsi tako preveč.

Kaj je boljše na svetu kakor iskren prijatelj. Mi Slovenci v Sheboyganu se tega dobro zavedamo. Priča nam je seja Ameriško - slovenskega združenja, ki se je vršila 22. maja v Fludernikovi dvorani. Slovenci so se udeležili v tako velikem številu in napolnili dvorano, da kaj takega nismo pričakovali. Tukaj vidimo, da se naši rojaki zavedajo svoje dolžnosti. S tem ste pokazali drugim narodom, kako ste ponosni na svoj slovenski rod. Tudi naši fantje in dekleta so se udeležili v velikem številu, za kar jim čast in hvala! Navzoča sta bila tudi sheboyganski župan H. Runge in slovenski zdravnik dr. Joseph Kovacic.

Predsednica je odprla sejo, vse navzoče iskreno pozdravila in se jim zahvalila za tako veliko udeležbo, nakar so sledili govori. Prvi je nastopil župan, ki je bil zelo presenečen, ker je videl toliko Slovencev skupaj. Izrazil se je v lepih besedah, da ni verjel, da se bomo udeležili v tako velikem številu. Rekel je, da je pred par leti mislil to in ono in ni vedel tega, kar danes ve. Danes gleda na nas Slovence z druge strani.

Razložil nam je nekaj koristnih stvari, da bi bilo dobro, da bi bili mi, kakor tudi vsi drugi davkoplačevalci, bolj informirani, kaj se godi in za kaj se denar troši. Obljubil je, da nam je pripravljen iti na roko v vseh slučajih, ako mu bo mogoče.

Drugi govornik je bil naš rojak dr. Joseph Kovacic, ki je bil z veseljem pozdravljen od vsega občinstva. Izrazil se je, da ga veseli, ker smo ustanovili A. S. Z. v Sheboyganu. Poudarjal je, kako je potrebno tako združenje med nami in koliko dobrega in koristnega se lahko doseže in koliko več ugleda bomo dobili pri Američanih. Apeliral je na našo mladino, naj deluje z nami. Saj A. S. Z. ni v korist samo starejšim, ampak mladina je tista, ki lahko doseže največ, ako bo delovala razumno in prid sebe in celokupnega naroda.

Tretja govornica je bila predsednica, ki je razložila pomen A. S. Z. za nas Slovence. Vabila je rojake, naj se pridružijo temu združenju in pomagajo delovati v prid vsega naroda. Poudarjala je tudi radi ameriškega državljanstva, da se nikdar v življenju ni bilo tako pomembno kakor je ravno v teh kritičnih časih. Zahvalila se je županu in zdravniku Kovaciu, nakar se je pričela seja kot taka.

Izvolili smo načelnika za ameriško državljanstvo A. Stiglitz. Njegov odbor ima nalogo, da je nekdo od njih navzoč, kadar se bodo učili za ameriško državljanstvo in jim pomaga reševati njih nalogo.

Za načelnika veseljenice odbora je bil izvoljen A. Suscha. Ta odbor ima nalogo, da uredi vse priprave za vse drugo, ker s ta

(Dolge na 2. strani.)

Fiasko justice v New Yorku

Sodnijski proces proti "krščanskim frontarjem" v Brooklynu, ki se je vlek el več nočeh okrog dva meseca, je bil zadnji ted zaključen s popolnim fiaskom za federalno dišče. Porota se ni mogla zediniti in vse kaj je ostalo, kjer je bilo v začetku in drug obravnave vsakekor ne bo več.

Tega rezultata je bilo pričakovati takoj začetka, ko se pa samo federalno tožilstvo ni hotelo odločno zavzeti, da bi predložilo V evidence proti obtoženim zarotnikom. Vse kazalo, da se bo tožilstvo omejilo le na kazilni material osebnega značaja, kakor vsa obtožnica izvira le iz osebnega sovraštva in maščevanja! Vsaka politična smer je bila izključena! Obtoženci niso bili obtoženi člani zarotniške organizacije, temveč kot privatne osebe; fašistična in protizidovska organizacija "Christian Front" ni bila omenjena in "father" Coughlin, glavni pokrovitelj te organizacije, je bil med procesom omenjen dvakrat, toda omemba ni bila upoštevana.

Dva faktorja sta obravnavo moralno ubiže v začetku. Prvi je bil newyorška katoliška kampanja, ki je v tisku, na prižnici in na njih shodih takoj v začetku vzela obtožence zaščito in naredila iz afere — versko zade Obtoženci, večinoma katoliški Irce, so bili označeni za mučenike, ki jih preganja judovski komunistična pošast! Verska koprena na tožencih je takoj izzvala boj kot splošne ameriškega tiska napram procesu — kar bil drugi faktor. Časopisje je iz običajne respektu do katoliške cerkve — ta respekt kroničen ne glede na to, če se vera zlorabl ali ne — ignoriralo obravnavo in jo s tem rinilo v kot med-malenkoste lokalne zade ki nimajo pomena za javnost.

"Krščanska fronta" je enkrat sijajno umfurala po zaslugi katoliške duhovščine ameriška demokracija je pa dobila mastno ušniško tudi po zaslugi katoliške duhovščine. O tej aferi bo treba še pisati.

Živcev ne smemo preveč obremeniti

Živčni sistem se obrablja v vsem človešk delovanju ali nehanju, bodisi če delamo ali počivamo. Za njegovo obnavljanje je potreba dobra hrana in počitek. Počitek živčevju dspanje. Za odraslega človeka je potrebno manj osem ur spanja, za otroka pa še malo več. Tisti, ki hoče, da bo njegovo umno obrbe vse bogatejše, da bi postal izkušenejši, ra opazovati, se mora učiti in razmišljati vsem, najbolj pa o svojem poklicu. Umsko ljenje človeka se prične že v detinski dobi in konča šele s smrtjo. Prav tedaj se prične di vzgoja živčnega sistema.

Niti umsko, niti telesno delo ne sme biti preveč naporno in utrudljivo. Po delu je potreba počitek, ki nam ga dajeja spanje in zava. Posledica pretiranega utrujanja živcev učenjem so razna živčna obolenja, posebno v vrstjenosti, oslabelost živcev, bolezen, ki se vija pri mnogih ljudeh. Največkrat obolijo sti, ki se uče za kakšen izpit. Učiti se je na reč treba tako, da imamo od vsega truda ta zazen uspeh. To pa dosežemo tedaj, če se čimo v redu in s pametjo.

Za okrepitev srca

Londonski zdravnik za srčne bolezni dr. Harris je na zadnjem zborovanju angleških lečnišnih sporočil, da so se njegovi splošno zn bolnišnici javili zunanji pacienti tako rekoč njeni abonenti, da bi stalno nadzirala njih stnje. Ti pacienti trpijo vsi za srčno slabostjo, ji je vzrok vojna. Na stotine jih je, ki trpi za migreno, nahuho, povišanim krvnim prskom in drugimi znaki slabosti. Za te pacie te, kakor za vse, ki jih vojna prizadeva na način, je dr. Harris objavil pet pravil:

1. Navadi se na filozofsko gledanje na ljenje. (Vsi moramo umreti, zakaj ne v ljaz?) 2. Sprehodi se vsak dan 8 km. 3. Pog vsak dan 4 in pol litra tekočine. 4. Ne pos na dan več nego 42 g mesa, rib in sira. 5. zanimaj se za sovražno propagando!

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 1. julija 1920)

Domače vesti. Napredni rojaki v Springfieldu, Ill., so si zgradili svoj Narodni dom.

Delavske vesti. Rudarska stavka v W. Virginiji se je razširila na Kentucky.

Iz inozemstva. V Italiji je spet general štrajk s krvavimi nemiri, pri katerih je bilo mnogo ljudi mrtvih.

Sovjetska Rusija. Kanada je podpisala govinsko pogodbo s sovjeti.

(Dolge iz prve kolone.)

kor je coughlinovcev, katerim je Hitler zoper ampak ti so v manjšini in danes ne štejejo d stji; ker vsi skupaj enako sovražijo demokracijo, je njihov spor zaradi Hitlerja zelo m lenkosten in noben pošten delavec se ne zanešati nanje.

Slovenski delavci v Ameriki, čim dalj ste Coughlina in Browderja in v njihovi doma hlapcev, tem bolje je za vas!

Novice iz starega kraja

Slovenije

Poljski pridelki so zadnje me-
sece v ceni silno narasli. Pri nas
je star običaj, da se cene pše-
nic in tudi drugim poljskim
pridelkom spomladi zvišujejo.
Pridelniki in spekulanti. Zato
se ne zvišujejo kmetje, am-
per veržniki in spekulanti. Zato
da visoke cene ne ko-
metom, marveč le onim,
se spekulativno bavijo s tr-
govino s žitnimi in drugimi pol-
jskimi pridelki. Vsako leto nam-
veleposestniki in žitni tr-
govci pokupijo žito že ob setvi,
da od jeseni do aprila. Doga-
je od manjšimi kmeti, po-
kupi ceni jim plačajo žito, ki
bodo kmeti pridelali in jim
bodo kmeti plačali za goto-
vo na način tudi izplačajo goto-
vo, ker kmeti potrebujejo
denar. Ko je nakup bodoče žet-
ve, glavni izvršen, prične vsa-
to z dviganjem cen po 20 do
30 odstotkov, kar lahko store,
da so si s tem ravnanjem osvo-
je monopol v trgovini s pol-
jskimi pridelki. Kmet pridelkov
več in, kdor jih hoče kupi-
ti, jih mora plačati tako, ka-
da je žito spekulanti. To se po-
javlja vso leto in prekupe
osvoje ogromne milijone iz
monopolov sploh in tudi iz ve-
lečin kmetov, ki ne pride-
lo poljskih pridelkov niti za
svojo potrebo. Za Slovenijo, Sr-
bov, hrasko zemljo in deloma
v Hercegovino je to pra-
vo splošno.

Prav posebno običajen je ta
odstotek letos, ki ga pospeš-
ujejo vojne razmere in vojna psi-
hologija. — Lapske cene pšenice so
se razmeroma nizke. Da bi
preprečili ali vsaj omejili veri-
žnost z žitom, so ustanovili že
pred par leti žitno družbo Pri-
red. Ta družba je pokupila lani
36.000 vagonov pšenice,
ki je malenkost. Koruze, ki je
naši tudi važen pridelek, pa
trajna sploh ne kupuje. Prizad-
eno žito prodal in ga nima več v
lani. Nastalo je povpraševanje
in koruzi in koruzi, ker smo blaga
preveč prodali v inozemstvo. Prav
bogata dežela smo glede oljnih
semen, vendar smo lani uvozili
za 43.8 milijonov teh semen.

Za navedeno uvozno blago, ki
bi ga lahko doma predelovali in
predelali, smo lani plačali 763.3
milijone dinarjev.

Te številke iz naše trgovinske
bilance smo navedli, kako po-
trebno bi bilo pri nas dvigniti
produkcijo in delavnost. Surovi-
ne pošiljamo v inozemstvo, da
potem kupujemo predelano blago,
namesto da bi doma pospe-
ševali pridelovanje in predelova-
nje surovin ter jih izdelovali kot
industrijske produkte. Cene su-
rovin, ki jih prodajamo, so tako
nizke, da je blago trikrat prepla-
čano, kadar kupujemo. S tem
trošimo zlato naših rudnikov,
gozdov, poljedelstva in živno-
reje.

Da se to popravi, je res po-
trebno sistematično gospodar-
stvo po načrtu.

**Delavsko zavarovanje
v Sloveniji — nad en
milijon primanjilja**

Okrožni urad za zavarovanje
delavcev vrši samostojno le za-
varovanje za primer bolezni.
L. 1939 je bilo, kakor trdi po-
ročilo, eno najbolj neugodnih
poslovnih obdobij. Urad je za-

ključil svoje poslovanje z 1.33
milijona dinarjev poslovnega
primanjilja.

Povprečno število zavarovan-
cev je znašalo v l. 1939 99.995,
najvišje pa 108.401 in je padlo
v septembru in oktobru za sko-
ro 10.000 oseb.

Povprečna zavarovana mezda
je znašala din 25.17 na dan, ali
za 37 par več kot l. 1938. Celo-
kupni zavarovani zaslužek pa je
dosegal vsoto 788 milijonov di-
narjev in je bil nižji za 10 mili-
jonov dinarjev v primeri z le-
tom 1938.

Povprečni odstotek bolnikov
je znašal 1.39 do 2.90 odst. za-
varovancev (v l. 1938 2.72%).
Razmeroma visok odstotek bol-
nikov je pripisati na račun hri-
pi, ki je kot epidemija zajela
Slovenijo v začetku l. 1939.

Urad je moral prisilno izter-
jati 51.81 milijonov dinarjev ne-
plačanih prispevkov in je v ta
namen izvršil 91.773 ružič.
Kljub temu pa znašajo neplača-
ni zaostanki na prispevkih ob
koncu leta 25.45 milijonov di-
narjev ali 24.56 odstotkov celo-
letnega predpisa zavarovalnih
prispevkov.

Skupni dohodki so znašali
54.77 milijona dinarjev in od-
pade od tega 53.28 milijona di-
narjev na predpisane bolniške
prispevke.

Skupni izdatki pa so dosegli
vsoto 56.10 milijona dinarjev in
sicer odpade na izdatke za: Hra-
narino 16.57 milijona dinarjev,
porodniške dajatve 3.29 milio-
na dinarjev, pogrebniške 0.34
milijona dinarjev, zdravniške
stroške 6.05 milijona dinarjev,
zdravila 5.86 milijona dinarjev,
oskrbnino v bolnišnicah 6.72 mi-
lijona dinarjev, zdravljenje v
kopalnicah 3.24 milijona di-
narjev, zdravljenje zob 1.20 milio-
na dinarjev, vzdrževanje ambu-
latorijev 1.44 milijona dinarjev,
upravne stroške 6.97 milijona
dinarjev, stroške samouprave
(seje imenovane uprave itd.) 0.11
milijona dinarjev, nadzor-
stvo bolnikov 0.82 milijona di-
narjev, dotacija skladu za odpis
neizterljivih prispevkov 1.33 mi-
lijona dinarjev, dotacija skladu
za pokritje primanjilja 1.33
milijone dinarjev.

Na posameznega člana odpade
izplačane hranarine din 165.37,
izdatkov za zdravila din 58.67,
oskrbnin v bolnišnicah din 67.22,
oskrbnin za zdravniško lečenje
din 32.40, ambulatorijskih stroš-
kov din 14.42, upravnih stroškov
din 69.76. Za zdravljenje tuber-
kuloznih v sanatorijih je bilo iz-
danih 1.98 milijonov dinarjev.

Imovina OUZD znaša ob koncu
l. 1939 42.47 milijonov dinarjev.
Delodajalci neredno odračuna-
vajo prispevke za socialno zava-
rovanje, kar ogroža redno poslo-
vanje urada, pa tudi pravice de-
lavcev iz naslova zavarovanja za
starost, ker se rente plačujejo
samo na podlagi vplačanih pri-
spevkov.

Obilen blagoslov
Oče pričakuje radostnega do-
godka. Že nekaj ur se nestrp-
no spremlja nek v tja, iz hiše
na vrt in spet nazaj...
Na lepem se vrata odpro...
Bližajo se mu koraki... poja-
vi se zdravnik in mu stisne
roko.
"Ali je končano?" vzklikne
srečni oče. "Ali je deček?"
"Da, sredi je deček."
Neurečna pozabljivost
"Gospod, zakaj ste me na le-
pem poljubili? Ali ste pozabili
na dolžnosti gentlemana?"
"Ne, pozabil sem naočnike."

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

potrebno za piknik. Ker je bil
čas prekratek, se je seja zaklju-
čila. Ker je ostalo še več stvari
nerešenih, smo bili odborniki in
odbornice primorani sklicati iz-
redno sejo, ki se je vršila 6. ju-
nija v prostorih trgovske zbor-
nice. Razpravljali smo o našem
pikniku, ki se vrši 4. avgusta v
Rooseveltovega parku — v Suscho-
vega gozdu.

Izvoljena je bila tudi pogreb-
na načelnica mrs. Josephine
Dragan. Njen odbor ima nalogo,
da oskrbi vence umrlih in koli-
kor največ mogoče voznikov, da
izkažejo zadnjo čast umrlemu.
Izvoljena je bila tudi načelnica
pogrebnege pevskega odbora
mrs. Mary Kovacic, ki ima nalo-
go, da preskrbi pevce, da zapo-
jejo nagrobno pesem.

Apeliramo na vse one Slove-
nce, ki še niste državljeni, da se
prijavite za poduk. Dobili vam
bomo učitelja mr. Hickoryja, ki
vas bo učil privatno, kjerkoli ho-
čete, to je samo Slovence skupaj.
Apeliramo tudi na vse Slovence
in Slovenke, da se udeležijo te
sej A. S. Z. (Dopis smo dobili
prepozno za objavo zadnje seje.
—Ured.)

Mary Fale, predsednica.

Varujte se pre- velikega napora!

Hoja po stopnicah, pripogiba-
nje in iztegovanje gospodinje
najbolj utrujajo

Glavno je, da si zna gospodi-
nja delo razdeliti in da je zdra-
va. To sta pogoja, da se pre-
več ne utruji in da je nekaj več
od dobre kuharice ali dobre so-
barice, da je dobra gospodinja.

Pred vsem si ogledajmo glavne
vzroke, zaradi kateri se žena v
gospodinjstvu utruji. Se le po-
telej se boste ugotovili osvojiteli
nepotrebnega utrivanja, tako
da boste spremenili svojo držo,
svoje navade in nekatere po-
dobnosti pri vodstvu gospodinj-
stva.

Če kdo ljubi svoje delo, ga to
delo ne bo tako utrujalo kakor
pa delo, ki mu je zoprno. Zdrav-
je je v vseh primerih v vsakem
načrtu vodstva gospodinjstva
na prvem mestu.

Delo si je treba razdeliti

Najtežja dela je treba enako-
merno razdeliti na vsak dan v
tednu.

Vsak dan morate eno uro ali
vsaj pol ure počivati. To je od-
visno od tega, koliko članov šte-
je vaša družina, in od vašega
zdravja. Izgibajte se preveč
utrudljivemu delu. Naj vaši o-
troci sami skrbijo za svoje sobe,
naj sami pripravljajo svoje po-
stelje, pospravljajo v omare
svoje obleke in druge stvari.

Naj vam čistijo zelenjavo. Pa
tudi različne druge reči lahko
otroci delajo. Rajši se držite iz-
reka, da "materij ni treba poma-
gati otrokom pri njihovem de-
lu, pač naj pa delo tako razdeli,
da bo vse o pravem času konča-
no."

Ali dovolj jeste in je vaša
hrana dovolj močna, kadar ima-
te kakšno težje delo, kakor je
na primer pranje perila. In ali
se pri tem prehitro ne utrudite,
morate med dvema obedoma ne-
kak jesti, kadar pa opravljate
težja dela, morate toplo južina-

Vitamin rodovitnosti

Najnovejši vitamin E ima
zelenjavo, posebno solata

Strokovnjaki, ki so se bavili z
delovanjem žlez, ki izločajo hor-
mone, so vse do pred kratkim
mislili, da je odvisna rodovitnost
človeka in živali samo od hormo-
nov. Pred kratkim so se pa pri-
čeli raziskovalci baviti s prav-
tem vprašanjem, in uspehi, ki so
jih doslej dosegli, so vredni do-
volj pozornosti.

Skupina teh učenjakov dela
poskuse z živalmi; živali se mo-
rajo ravnati po raznih dietah in
po teh poskusih ugotavljajo
znanstveniki vpliv vitaminov na
živa bitja.

V tej skupini igrajo najvaž-
nejšo vlogo Američani H. M.
Yvens, G. D. Bur in njuni so-
delavci. Svoje poskuse sta delala
s podganami; hranila sta jih z
žitom, seseklanim korenjem,
listjem raznih rastlin, kosi ko-
sti, mesa in vode. Za ta poskus
so učenjaki izbrali podgane, ker
zelo dobro prenašajo to dieto in
sploh ne zahtevajo dosti nege.
In da bi ugotovili vpliv te diete
na mlade živali, sestavijo znan-
stveniki vsak teden poročilo; ta
poročila vodijo leta in leta; v
njih ni samo zgodovina rodite-
ljev, temveč tudi njihovih otrok
in vnukov. Na koncu lahko iz-
berejo znanstveniki na podlagi
izkušenj in beležk tisto dieto, ki
trajno vpliva na organizem ali
na delovanje posameznih orga-
nov.

S pomočjo teh poskusov so na-
posled Američani sestavili dieto,
ki ima vse potrebne snovi za živ-
ljenje in daje razen tega tudi po-
trebne kalorije, hkrati pa vsebu-
je karbohidrate, tolače, beljakov-
ino in vitamine A, B, C in D.
Samo en nedostatek ima ta di-
eta, toda ta je velik; ugotovili
so, da ta dieta s časom oslabi in
celo popolnoma uniči možnost
razmnoževanja pri podganah.

Sicer pa razen nekaj neznanih
spremenb na koži niso opazili
nobenih drugih sprememb.

Kmalu so spoznali, da so po-
dgane, posebno samice, doživele
ob tej dieti prav nenavaden pro-
ces. Ko so bile samice prvič bre-
je, so povrgle še žive mladiče; ko
so bile drugič breje, so pa že po-
vrgle mrtve mladiče. Naposled
kljub dobri hrani samice niso
več povrgle, čeprav so se v redu
parile. Sicer so postale breje,
nekaj časa se je proces brejosti
pravilno razvijal, potlej je pa
plod brez sledu izginil. Nato so
samice postale spet nemirne,
spet so se parile, toda mladičev
niso več imele.

Pozorna anatomski raziskova-
nja so pokazala razna nepričako-
vana odkritja. Izkazalo se je,
da je maternica spet posrkala
semenko stanič in da se je
plod pričel razvijati. Toda ta
plod je kratko in malo prešel v
maternično tkivo. Če so se
zdrave samice parile s samci,
hranjenimi po takšni dieti, sploh
niso postale breje, kajti samci
so postali po petih ali šestih me-
sasih takšnega hranjenja popol-
noma sterilni. Njihov spolni
nagon se sicer ni zmanjšal, toda
samci niso bili sposobni, da bi
zaplodili potomce.

Zelo zanimivo je pa to, da so
prav te živali, ki so bile že čisto
sterilne, spet dobile možnost
oplojanja, če se med razdobjem
dveh parjenj dobile neznan-
tno.

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Od leve na desno: James W. Fitzpatrick, federalni posredova-
lec; Walter Reuther, načelnik departamenta avtne unije pri Gen-
eral Motors Corp., in federalni posredovalec James F. Dewey kon-
ferirajo o sklenitvi nove pogodbe s korporacijo.

Vitamin rodovitnosti

Najnovejši vitamin E ima
zelenjavo, posebno solata

Strokovnjaki, ki so se bavili z
delovanjem žlez, ki izločajo hor-
mone, so vse do pred kratkim
mislili, da je odvisna rodovitnost
človeka in živali samo od hormo-
nov. Pred kratkim so se pa pri-
čeli raziskovalci baviti s prav-
tem vprašanjem, in uspehi, ki so
jih doslej dosegli, so vredni do-
volj pozornosti.

Skupina teh učenjakov dela
poskuse z živalmi; živali se mo-
rajo ravnati po raznih dietah in
po teh poskusih ugotavljajo
znanstveniki vpliv vitaminov na
živa bitja.

V tej skupini igrajo najvaž-
nejšo vlogo Američani H. M.
Yvens, G. D. Bur in njuni so-
delavci. Svoje poskuse sta delala
s podganami; hranila sta jih z
žitom, seseklanim korenjem,
listjem raznih rastlin, kosi ko-
sti, mesa in vode. Za ta poskus
so učenjaki izbrali podgane, ker
zelo dobro prenašajo to dieto in
sploh ne zahtevajo dosti nege.
In da bi ugotovili vpliv te diete
na mlade živali, sestavijo znan-
stveniki vsak teden poročilo; ta
poročila vodijo leta in leta; v
njih ni samo zgodovina rodite-
ljev, temveč tudi njihovih otrok
in vnukov. Na koncu lahko iz-
berejo znanstveniki na podlagi
izkušenj in beležk tisto dieto, ki
trajno vpliva na organizem ali
na delovanje posameznih orga-
nov.

S pomočjo teh poskusov so na-
posled Američani sestavili dieto,
ki ima vse potrebne snovi za živ-
ljenje in daje razen tega tudi po-
trebne kalorije, hkrati pa vsebu-
je karbohidrate, tolače, beljakov-
ino in vitamine A, B, C in D.
Samo en nedostatek ima ta di-
eta, toda ta je velik; ugotovili
so, da ta dieta s časom oslabi in
celo popolnoma uniči možnost
razmnoževanja pri podganah.

Sicer pa razen nekaj neznanih
spremenb na koži niso opazili
nobenih drugih sprememb.

Kmalu so spoznali, da so po-
dgane, posebno samice, doživele
ob tej dieti prav nenavaden pro-
ces. Ko so bile samice prvič bre-
je, so povrgle še žive mladiče; ko
so bile drugič breje, so pa že po-
vrgle mrtve mladiče. Naposled
kljub dobri hrani samice niso
več povrgle, čeprav so se v redu
parile. Sicer so postale breje,
nekaj časa se je proces brejosti
pravilno razvijal, potlej je pa
plod brez sledu izginil. Nato so
samice postale spet nemirne,
spet so se parile, toda mladičev
niso več imele.

Pozorna anatomski raziskova-
nja so pokazala razna nepričako-
vana odkritja. Izkazalo se je,
da je maternica spet posrkala
semenko stanič in da se je
plod pričel razvijati. Toda ta
plod je kratko in malo prešel v
maternično tkivo. Če so se
zdrave samice parile s samci,
hranjenimi po takšni dieti, sploh
niso postale breje, kajti samci
so postali po petih ali šestih me-
sasih takšnega hranjenja popol-
noma sterilni. Njihov spolni
nagon se sicer ni zmanjšal, toda
samci niso bili sposobni, da bi
zaplodili potomce.

Zelo zanimivo je pa to, da so
prav te živali, ki so bile že čisto
sterilne, spet dobile možnost
oplojanja, če se med razdobjem
dveh parjenj dobile neznan-
tno.

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

**Ali ste naročeni na dnev-
nik "Prosveta"? Podpirajte
svoj list!**

Hygeia, Chicago.

Kaj gospodarskih paberkov

Po listu "Borovo" navaja "Ju-
liovanski Lloyd" nekaj važnih
podatkov iz gospodarske politike
slovenskega izvoza in uvoza blaga.

V lanskem letu smo izvozili
glavno blago:

	ton	mil. din
Žito	1.299.455	1.121.2
Železo	27.349	1.124.6
Črna bakra	1.172.000	441.4
Črna železa	177.718	327.7
Črna železa	177.718	311.7

Kovno, glavno mesto Litve, katerega so zasedle sovjetske čete.

V senci albarskih planin

Prigode slovenskega vojaka v Makedoniji

Spisal Ivan Jontez

Janez se je prešerno zasmejal. "Že vem, kaj misliš reči," mu je presekalo besedo; "če bi bil na mojem mestu, bi bil strašno previden in bi vse mirno prenašal, potrpežljivo kakor božji volek... Premehkega srca si in v kosteh ti tiči polno svetlega strahu pred oficirskimi epoletami... Ej, v tebi bodo imeli še dobrega, 'bogaboječnega' kaplarčka... Da, to si ti, Lippe... Ampak jaz, tovariš, sem iz drugačnega testa! Močniki smo bili vedno trde grde, trde kot pečevje Grintavca, pod katerim nam je tekla zibelka... Ej, Savič naj le pazi, da se ne opeče!"

Toda prvo besedo je imel poročnik Savič. Nekaj dni pozneje, prva dni junija, ko se je četrta stotnica preselila v šotore na zapadni strani mesta, je stotnik Juretič nekaj zbolel in polkovna komanda je poslala na njegovo mesto poročnika Saviča.

Janez je tisti dan vršil službo dnevnega podčastnika ali dežurnega, kajti stotniki je primanjkovalo podčastnikov in je zato tudi Janeza večkrat doletela ta dolžnost. Sredi popoldneva, ko se je Janez baš sprehajal med dvojno vrsto šotorov, dočim so se njegovi tovariši hladili v veliki uti iz vejevja, ki je stala na koncu taborišča, je Savič ošabno pristopil v taborišče ter brez nadaljnjega nadržil stražnika ob vodu: "Butec, kje imaš dežurnega?"

"Gotovo ne v žepu, gospod poročnik!" se je zbadljivo oglašil Janez, stoječ jedva pet korakov za stražnikom. "Želite?"

Njegovo obžalovanje, porojeno iz hudobne maščevanjaželjnosti, je veljalo dejstvu, da je Janez opravljal službo dežurnega — in službujočega podčastnika se tudi častnik ne sme dotakniti... Toda presenečenja in razočaranja je bilo hitro konec in v častnikovih bodečih črnih očeh je zalesketalo hudobno zadoščanje, ki je nemo govorilo: "Sicer mi pa sedaj ne uideš in prej ali slej boš plačal za svojo predrznost... Navaden, zabiti prostak mi že ne bo odujeval deklet, posebno, dokler bo pod mojo komando!"

Na glas je pa zarežal nad njim: "Kaj stojiš pred menoj kot tnalno! Skliči mi četo!"

"To mi lahko zapove samo moj poveljnik", ga je zavrnil Janez, ki ni nič vedel o boleznih kapetana Juretiča.

Tedaj se je Savič široko razkoračil pred njim, vpri roke v bok ter posmehljivo zategnil: "To se razume, bratec! In jaz bi samo rad vedel, ali vas je kapetan Juretič naučil, da vas mora poveljnik prositi — lepo prositi! — da bi ga izvolili ubogati?" Potem pa je nenadoma zbesnel, srdito zacepetal ter besno kriknil na Janeza: "Bedak! Jaz sem tvoj novi poveljnik!"

Toliko, da se ni Janez zvrnil na tla od presenečenja. Savič je bil novi poveljnik stotnije? Prekleta, ta je pa lepa! Ta hudčigzidalinski pač ne obeta fantom sladkih dni... Strela božja!

Poročnik, ki mu fantovo presenečenje ni ušlo, pa se je zlobno radoval: "Ti ne prija, a? Vem, da ne. Zdaj boste videli in čutili, kaj se pravi, imeti pravega vojaka za poveljnika..." Janez ga je od strani ošinil s prezirljivim pogledom, ki je zaničljivo govoril: "Pravega vojaka? Prekleta šlapica gizdalinska, širokoustila se res znaš!"

Medtem je že poklical četrta trobentača pred pet minut pozneje je stala četa postrojena pred novim začasnim poveljnikom, zaradi škandalov iz kraljeve garde vrženim in za kazen v Debar poslanim poročnikom Savičem. Janez je stal ob strani in s težko slutnjo v duši pričakoval najslabšega. In njegova slutnja ga ni varala.

Poročnik je stopil k prvemu vojaku v vrsti. "Ah, kako lepo si si zapeel bluzo!" je z zoprnim glasom zapel skozi nos ter s palcem pokazal na dvojne odpetih gumbov. Fant se je začel opravičevati z naglico, toda komaj je znil nekaj besed, ko ga je poročnik z vso silo počil po ustih. "Močli!" je kriknil.

In že je bil drugi vojak na vrsti. Potem tretji. Nato četrta. In vsem se je enako godilo. Fantom so lica gorela v ardu kot maki v pšenici, ali njihov srd je bil brez moči, čeprav stoji v vojaškem zakoniku črno na belem, da oficir pod nobenim pogojem in pod prettno kazni ne sme udariti vojaka; ampak če se kaj takega vendar le zgodi, tedaj ga vojak pod nobenim pogojem ne sme naplačati v enaki valut, če si noče zaslužiti pet ali deset let trdnjavske ječe... Seveda, pritoži se lahko, če se ne boji, da ga bo potem surovi poveljnik tepel in preganjal na sto drugih načinov do konca njegovih vojaških dni...

Po vsaki klofuti se je poročnik obrnil proti Janezu ter se mu škodoželjno posmehoval, češ, tudi on bo še prišel na vrsto, čeprav je danes varen — zaradi službe, ki jo vrši... Janez pa se mu je za njegovo ljubeznivo obetanje zahvaljeval s pogledi, ki bi ga bili gotovo umorili, če bi se mogli spremeniti v jeklo...

Naposled se je poročnik ustavil pred kaplarskim pripravnikom Medvedom, ki je bil po zunanosti res povsem podoben renčecuemu gozdnemu vladarju, sicer zelo ljubeznivo dečko, toda v jezici divji kot razdražen bik. In tedaj se je zgodilo nekaj čudovitega, kar je ponovno dalo močnejši poudarek trditvi, da so veliki suroveži tudi veliki strahopetci.

Poročnik, ki si seveda ni vedel, da ima to pot pred seboj namesto ovce pravega pravčatega medveda, je tudi na tem fantu opazil nekaj iz reda ter med silovitim preklinjanjem dvignil roko, da ga udari v obraz. Se tisti hip pa mu je roka kot primrznila ostala nad glavo, potem pa kot odsekana omahnila k hlačnici. Ko je bil dvignil roko, se je namreč Medvedov obraz tako strašno spaciil, oči so mu zagorele v tako krvavem besu in vse mišice v njem so tako strastno vzdrhtele, da je celo Janeza prešinil leden mraz. Oficir je pred tem strašnim izbruhom srda in mržnje prebledel ter ritenski odskočil tri korake nazaj. In tam je obstal kot vkopan, prepaden in s pekočo zavestjo, da se je pred svojo stotnijo za vselej osmešil in osramotil.

Janez bi se mu bil najrajši na ves glas zakrohotal. "Pes je naposled našel svojega gospodarja in krotilec!" je vzkliknil v mislih. Potem ga je pa zaskrbelo: "Ampak zdaj bodo pa ostali toliko večji reveži..."

Toda poročnik je očividno pozabil nadaljevati s "sprejemanjem stotnije"; njegova pozornost se je bila nenadoma osredotočila na šibko, revno postavbo prostaka Jakliča, ki se je opotekala od latrine na polju proti taborišču. Itak šibkega, za trdoto vojaškega življenja mnogo prešibkega fanta je bila mrzlica tako zdelala, da je ostalo v njem le še malo življenja.

Poročnik se je obrnil k Janezu: "Kdo je to?" "Prostak Jaklič, gospod poročnik. Bolnik. Mrzlica. Pred nekaj dnevi se je vrnil iz bolnišnice, komaj živ," je pojasnil Janez.

Poročnikov obraz se je zopet spaciil od zlobe. "A, tako... Je sknil med zobmi. "Lepa stotnija je to! Navadna banda zanikrnežev in simulantov! Ampak jaz bom že napravil red..."

In že je začel kričati nad bolnim vojakom: "Ti, tam, teči! Teči, majko ti... Teči, simulant!"

(Dalje prihodnjič)

nekaj nerazločnega in potegne odejo čez glavo.

"Lenoba!"

Oče plane k postelji in potegne odejo raz Tineta, ki se še vedno v anu, zvije kakor črv, ko ga pohodiš, in stisne h kolenom glavo, ki pa mu jo oče že naslednji trenutek dvigne tako, da ga prime za lase. Tine zakrili z rokama, skoči na tla in zajoka. Počasi se vendarle zdravi, preneha jokati in se prične oblačiti, med tem ko oče že v milijontih, toda danes v prvi prav gotovo ne zadnjič, ponavlja vse tisto: da sta lenobi, da ima samo sitnosti z njima, da samo zapravljata čas in njegov denar, da zaman plačuje inštruktorja, da... da...

Neumita, razmršena in brez zajtrka sedeta Tine in Marko h knjigam. Tine si menca oči in ponavlja francosko lekcijo, ki jo mora znati na pamet, toda čim dlje jo drdra, tem bolj se mu mešajo stavki in besede, dokler ne omahne njegova glava na knjigo in zadrema.

Marko ponavlja zgodovino. Od Dušana Silnega do bitke na Kosovem še gre nekako, toda bitka na Kosovem... Kdaj je že bila? Leta... leta...

Marko se zagleda skozi okno. Zunaj sijae sonce, mehko svetlo zeleno kostanjevo listje se leskeče in sredi njih se na pokončno stojčih grozdih odpirajo cvetovi...

Med tem budi oče Majdo, da bi pomila posodo od včeraj zvečer. Nekaj se izgovarja, češ, saj pride vsak hip postrežnica. Toda oče zahteva red. Posodo bi morala pomiti že včeraj in ker jo ni, jo mora pač danes in konec.

Marko sliši, kako se v kuhinji prepirata in kako oče godrnja: "Da moram ravno jaz imeti take otroke, da..."

Potem sliši, kako Majda ropotaje pomiva posodo. Natanko jo vidi, kako stoji na pručki in s svojima drobnima rokama sega v veliko posodo z umazano vodo, ki stoji na štedilniku in oče, visok in mračen jo skozi zlato uokvirjene naočnike strogo nadzoruje.

Marko prisluškuje ropotu v kuhinji in med tem opazuje ptičja, ki se spreletava na kostanju z veje na vejo in ščebeta. Tako svoboden in brezskrben je on, Marko, samo tiste pol ure, ko se brez slabe vesti, to je, če je dopolne znal ali pa sploh ni bil vprašan, vrača iz šole domov.

Toda čim je doma in se vrata zaklenejo za njim, ostanejo tako zaklenjena do naslednjega jutra, ko mora zopet v šolo. Ves dan mora presedeti pri knjigi. Oče hoče tako. Hoče, da bi bili on, Marko, Tine in Majda odličnjaki, hoče, da... toda on, Marko bo danes vključ vsemu in vključ inštruktorju... iz zgodovine...

Marko se stresa. "Bitka na Kosovem... po tej bitki je morala Lazarjeva vdova" Milica... je morala... kaj, kaj se?

Tudi njegovi mami je ime Milica. Pred dvema leti je odšla. Z očetom sta se neprestano prepirala... Pred nekaj tedni mu je poslala lepo knjigo. Komaj pa jo je prišel čitati, mu jo je oče vzel in jo zaklenil v omaro.

"Raje se uči francosčine, matematike in zgodovine, da ne boš našel domov slabih redov!"

Tako je vedno, čeprav bi Marko rad večšil čital... "Pojdita k zajtrku!" zakliče oče skozi vrata.

Marko se zdravi iz svojih misli in ne da bi oče opazil, sune z noge pod mizo Tineta, ki se v trenutku zbudi in dvigne glavo iznad francoske knjige.

Po zajtrku se Tine in Marko preoblečeta za v šolo. Tudi oče se odpravlja v urad. Ko si hoče nataktni čevlje, vidi da niso očisti.

"Tine, kaj je to?"

Seveda, včeraj zvečer je skozi okno prežal na pso, da bi jih polival z vodo in ni utegnil pomisliti na očetove čevlje. Ves preplašen strmi zdaj v prašne čevlje, ki mu jih moli oče pod nos.

"Kaj je to?" ponovi oče.

Tine hoče pograbit čevlje, med tem pa mu že prileti zausnica in priletela bi še druga, če bi v tem hipu ne pozvonilo na vratih.

"Smrkovca," zasika oče. "Delam za vaju, vidva pa..."

Marko in Tine pograbit šolski torbici in smukneta skozi vrata na stopnišče in od tam na

Državni policaj ogleduje hišo v Kennebunku, Me., ki je bila razdejana v navalu na člane verske sekte Priče Jehove, ki so se zabarikadirali v njej.

Čarodejka iz Florence

Napisal H. Bethge

Ni bilo dvoma: bila je najlepša! Vsa Florence ji je ležala pred nogami. Srednjeveška Florence se nikakor ni topila od čustvene blaženosti. Toda tu so se raztajale vse njene robote navade kakor sneg na soncu. Nasproti lepi Rosauri Montalbonijevi so čutili samo ljubezen in vdanost. Tudi najbolj neotesanega paglavca je prevzel nekakšen čaroben občutek, kadar jo je zagledal.

Rosaura je vse očarala. Če se je le pokazala na balkonu svoje palače, so se ljudje že v gručah ustavljali in so strmeli vanjo. Če je šla po ulicah, je šla cela množica kakor dolga procesija za njo. Kjer je kupovala ona, so kupovali tudi drugi. Če se je nasmehnila, so bili srečni tudi drugi. Če je pokazala žalosten obraz, so postali vsi, ki so jo videli, žalostni.

Imela je zlate lase. Kadar jih je razpustila, so ji padali kakor zlat plašč okrog ramen. Skoraj zmerom je bila oblečena v brukat. Bila je vitka ko mlada cipresa, v njenih sinjih očeh se je pa zdelo, da vidiš kosček čistega neba.

Stanovala je na desni strani reke Arna. V okolici njene palače je zrastle mnogo novih hiš, ker so vsi hoteli stanovati v njeni bližini. Ribiči, ki so stanovali na levem bregu, so se preselili na desnega, samo da bi ji bili bliže. Mlad mestni plemič so častihlepno tekmovali za njeno ljubezen. Toda ona ni ljubila nikogar.

Neki mladenič iz rodbine Strozijev, ponos svojih staršev, se je iz obupa vrgel v Arno, ker ga ni uslišala. Mladega Lorenca della Spina so neke noči našli mrzlega pred njeno palačo na cestni — zastupil se je, ker je zavrnila njegovo gorečnost. Nekaj časa se je zdelo, da je naklonjena mlademu Andreju di Credii. Naslajal se je že ob sanjah o sreči. Lepega dne se pa z ježe v Settignano ni več vrnil. Našli so ga zabodenega v nekem pinijevem gozdu. Njegovi zavistniki so ga bili ubili.

Bili so zakonski možje, ki so zaradi Rosaura napravili vse svoje premoženje. Kupovali so ji drage kamne in bisere, jemali nakit svojih žena in pošiljali Rosauri Montalbonijevi, upajoč, da jo bodo tako pridobili. Bili so mladi možje, ki jim očetovala dedičina ni nič pomenila, če jo je veljalo uničiti za Rosaura. Bilo je vse zaman. Rosaura ni nikogar uslišala.

Vso Florence je spravila v zmedo. Starši razočaranih sinov so jo tožili sodišču, da je prelepa. Sodisce je obtožilo zavrnilo kot nemogočo.

Lakota je grozila mesta. Ljudje so zahtevali kruha. Zgrajali so se nad tem, da je v Rosaurini palači na mizi še zmerom dovolj najfinjših poslastic. Vedeli so,

da se Rosaura Montalbonijeva še zmerom kopije izmenično v mleku in vinu, da celo njeni psi boljje jedo kakor meščani. Nejevolja je naposled prestopila bregove in lepega dne so meščani napadli njeno palačo. Premagali so služabnike. Vdrli so vrata. Kriče so planili na dvorišče. Tedaj je prišla Rosaura, nežno se smehljajoč, v zlatoredecm brokatu in z razpuščenimi zlatimi lasmi okrog svojega vitkega telesa, po stopnicah navzdol. Ljudje so se ustavili in se srečni smehljali. Vsi obrazi so se na lepem razjasnili. Najglasnejši kričaji so se najgloblje priklonili. Vsi so se ponižno umaknili, očarani od njenega smehljaja in so gladovali dalje.

Tedaj je pa prišlo nekaj, kar je bivanju lepote v Florenci napravilo žalosten konec. Nekaj strahotnega se je pripetilo!

Giovanni, eden najuglednejših

mož iz slavne rodbine Pazzi je bil že dolgo časa mestni tajnik. Užival je popolno upanje vseh Florentincev, pega dne se je pa izkazalo, da poveril večino mestnega prvoženja, in sicer samo za Rosaura. Ko so njegovemu poštnju prišli na sled, se je vanni obesil na nek limono na svojem vrtu.

Zdaj sodišče ni več oklen Rosaura poklicati na odgovor. Obsodili so jo na sramotno menje na ramo in na izgon Florence. Sodniki so si z rokami zakrivali obraze, ko so glasili sodbu, da se ne bi prišli, ko bi zagledali lepi tov obraz.

Na velikem trgu pred mehišo so Rosaura postavili na motni oder. Obraz so ji zakrili s črno krinko, da je ne bi ljude očarani od njene lepote, osundili. Krvnik je prišel, da bi vžgal znamenje. Strgal ji je leko z ramena, dvignil razločno železo—in ga takoj spet besil. Prevzela je ga do vrha lepota njene bele rame. Na se je in namesto razbeljen železa pritisnil vroč poljub njeno rožnato polt.

Tudi pozneje ni hotel Rosaura vžgati znamenja. Svoj upor moral plačati s smrtjo. Nikoli niso mogli najti, ki bi si dvignili proti njej razbeljen železo.

Naložili so jo na voz—še rom s črno krinko na obrazu—so jo peljali iz mesta. Vse po florenških ulicah je bila vi zmagoslavni spreved. Vsi srečni oči mahali. Mladci so navdušeni šli za vozom in pevali ljubezenske pesmi—peljali so jo v bližino Sienne, se je naselila na nekem poseju pri sorodnikih.

Nikoli se ni smela več vr v Florence. Florentinci so bali njene lepote.

Ali ste že naročili Prosveto Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? Tudi edini dar trajne vrednosti, ki za mal denar lahko pošljete v domovino.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabilja za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.

TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijako delo prve

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani že plačajo pri assessmentu \$1.20 za eno leto, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Druž. države in Kanado \$6.00	Za Cicerio in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 3.60
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dolžne družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znifati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Jutro tretješolca

Marka

Marko zakrili v anu, kakor bi se hotel ubraniti nečesa grozečega in pri tem zadene z roko v posteljno končnico s tolikšno silo, da se prebudi. Preplašen plane pokonci in se še napol v dremavici skuša domisliti—sam prav za prav ne ve česa, morda tega, kar se mu je pravkar sanjalo. Ker pa se ne more ničesar domisliti, znova leže, se obrne k steni in položi roko pod glavo, da bi zaspal. Toda tisti občutek, da bi se moral nečesa spomniti, nečesa najbrže zelo važnega, mu ne da miru. Znova se obrne v postelji, zatiska oči, toda nedoločeni občutek vendarle ostane. Zato položi roki pod glavo in se zagleda ven v jutro, ki se skozi nezastirano okno komaj zaznavno plazi v sobo. V njegovi sivini se temno odraža kostanj pod oknom, od nekod sliši pretrgan ščebetanje osamele ptice, ki se meša z rahlim in enakomernim dihom njegovega brata Tineta, ki spi v postelji poleg njegove.

Zgodaj je še. Ura na nočni omarici kaže šele pol štiri. Lahko bi še spal. Vsaj pol ure. In Marko se obrne znova k steni in

zapre oči. Toda spanca ni od nikoder. Tisti njegovi občutki, da je nekaj pozabil, da bi se nečesa moral domisliti, se še vedno negotovo mota nekje po njegovi notranjosti.

"Oh!" vzdihne Marko in se okrene. Toda tudi to prav nič ne pomaga in z zavistjo se otre po bratu, ki tako pokojno spi poleg njega. Njegovi kuštravi lasje se temno odraža od blazine in Marku se zdi, da se v spanju smehlja. Tedaj se, bog si ga ve, di v kakšni zvezi, spomni Marko, da bo danes vprašan zgodovino za zaključni red. V tem hipu ga zapusti negotovi občutek in mesto njega ga prevzame strah.

Zgodovina! Vprašan bo, pa ni utegnil še vsega ponoviti in zadnjih deset strani sploh še ne zna. Morda... Ne, zadnjič je bil vprašan Delakov, zdaj pridejo na vrsto Drenovec, Eker in tretji bo on, Marko Ferjan... Profesor vprašuje po abecedni. Ko bi bil pod črko Z, ali Z, ali vsaj pod R, bi se še utegnil pripraviti, tako pa...

Nenadoma zagleda pred seboj profesorja zgodovine. Visok in suh je, celo bolj suh in višji se mu zdi, kot običajno.

"Marko Ferjan," ga pokliče, "povejte mi nekaj o zlomu arbske sile na Kosovem."

"Po Dušanu... po Dušanu Silnem je Srbija pričela... sla... slabeti... in je..."

Marko jeclja, profesor ga z visoko dvignjenimi obrvmi posluša.

"Zakaj se niste naučili?" pravi, ko vidi, da Marko ničesar ne spravi iz sebe. "Povedal sem, kdaj bom pričel spraševati, in naatenco veste, da sprašujem po abecednem redu. Zakaj se niste pripravili?"

Marko molči in čuti, kako iz slehne celice njegovega telesa curkja znoj.

"Najbrže vas ne bom utegnil več vprašati. Osem in štirideset jih še čaka za vami, da jih vprašam za zaključni red. Sedite!"

Profesorjev glas je jasen in miren, brez ostrine, toda Marko stoji, kakor bi ne razumel, kaj mu profesor govori.

"Torej, kaj? se zadržite nenadoma, da se Marko ves stresa. Toda to ni profesorjev glas, marveč očetov, ki stoji na pragu in budi Tineta in Marka, ki je bil za nekaj minut zadržal.

"Vsako jutro vaju moram po petkrat klicati!"

Ves tresen se in poten Marko sede na posteljo in se prične oblačiti, dočim Tine spi kar naprej.

"Kaj ne boš vstal?" ponavlja oče osorno, toda Tine zamrma